

O FOLCLORISTĂ – Lilia HANGANU
(10.06.1955 – 26.07.2005)
Argumente pentru neuitare

Vara aceasta s-au împlinit 60 de ani de la nașterea fostei noastre colege, doctorul în filologie Lilia Cosma-Hanganu, și 10 ani de la plecarea ei la cele veșnice, ca urmare a unei boli incurabile.

Câteva reflecții despre această cercetătoare credem să fie binevenite.

S-a născut în satul Sofia, raionul Drochia, într-o familie de pedagogi.

În anul 1972 a absolvit școala medie din localitate cu medalie de aur.

Deșteaptă, romantică, cutezătoare, mai având până la aceasta și o anumită experiență de corespondentă voluntară la ziarul raional, a considerat că vocația ei este jurnalistică, devenind în același an studentă la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău, Secția Ziaristică.

Fiind eminentă la învățătură și aici, peste un an i s-a propus să-și continue studiile la prestigioasa Universitate de Stat „Kliment Ohridski” din or. Sofia, Bulgaria.

În anul 1978 absolvă cu eminentă Facultatea de Filologie, specialitatea „Limba și Literatura Bulgară” a acestei universități, fiind înalt apreciată de profesorul și conducătorul științific al tezei ei de licență, reputatul savant-literat și folclorist, academicianul Petr Dinekov.

Revenită în Moldova, a lucrat un timp translatoare la Asociația „Inturist” din Chișinău, iar apoi – colaboratoare la Muzeul Republican de Literatură „Dimitrie Cantemir”, azi – „Mihail Kogălniceanu”. Aici își descoperă adevărata chemare – cea a cercetării.

Între anii 1989-1992 este doctorandă la Institutul de Etnografie și Folclor al AȘM, iar după aceasta – cercetător științific la Sectorul de Folclor al aceleiași instituții.

A făcut o impresie bună chiar de la primul ei articol științific, scris încă pe când era colaboratoare la muzeu – „Bogdan P. Hasdeu și bulgarii” („Nistru”, 1989, nr. 9, p. 146-151).

Pe parcurs, s-a impus ca o cercetătoare serioasă prin publicarea mai multor articole în culegeri și reviste de profil de la noi și din alte părți, preponderent pe tema relațiilor etnofolclorice româno-bulgare, prin participarea activă cu comunicări interesante la diverse conferințe și simpozioane științifice, colaborarea cu mass-media ș.a.

După o muncă asiduă de ani de zile, sub conducerea doctorului habilitat în filologie Nicolae Băieșu, la 28 februarie 2003 susține cu brio teza de doctor în filologie, cu tema „Subiecte, motive, imagini comune în folclorul epic al românilor și bulgarilor” – o primă cercetare de acest fel la noi.

Lucrarea a fost înalt apreciată de doctorul habilitat în filologie, profesorul moscovit de origine basarabeană, reputatul folclorist Victor Gațac, membru corespondent al Academiei de Științe a Rusiei, membru de onoare al AȘM, primul referent oficial la susținerea tezei de doctorat; de Grigore Bostan, doctor habilitat în filologie, membru de onoare al Academiei Române, profesor universitar, șef de catedră la Universitatea de Stat din Cernăuți; de doctorii în filologie Grigore Botezatu, Dumitrinca Dimitrova (Bulgaria), de doctorul habilitat, profesorul universitar Alexandru Burlacu ș.a., care au subliniat pregătirea teoretică temeinică a autoarei, erudiția, nivelul înalt de profesionalism, exigența, meticulozitatea, profunzimea cercetării, bogăția informației, bibliografia ș.a.

Nu peste mult timp după aceasta însă, din motive grave de sănătate, zborul cercetătoarei n-a mai putut continua. Cu toată dragostea ei imensă de viață și frumusețea planurilor de creație, boala năprasnică, necruțătoare, n-a vrut să știe de nimic...

În anul 2008, prin admirabila străduință a surorii Violeta și a familiei folcloristei, lucrarea fostei noastre colege a fost editată. La lansarea ei, în septembrie 2008, la filiala Bibliotecii Naționale pentru copii „Ion Creangă” din clădirea Teatrului Republican de Păpuși „Licurici”, s-au spus o mulțime de cuvinte frumoase.

Din nefericire, autoarea monografiei nu s-a mai putut bucura de impresionantul eveniment și de aprecierile elogioase ale celor prezenți: rude, foști colegi, prieteni ș.a.

După cum menționează în prefața cărții – „O folcloristă pasionată” profesorul Nicolae Băieșu, „Editarea postumă a lucrării «Subiecte, motive, imagini comune în folclorul epic al românilor și bulgarilor» este nu numai o frumoasă amintire despre folclorista, omul de omenie Lilia Hanganu, dar și un aport substanțial la filologia românească și cea bulgărească” (p. 4).

Este de menționat faptul că cercetătoarea a fost și un bun pedagog.

Între anii 1996 și 1999 a predat, prin cumul, cursul „Literatura bulgară contemporană” la Facultatea de Filologie a Universității Pedagogice „Ion Creangă” din Chișinău (grupele alolingve), a fost președinte al Comisiei pentru examenele de admitere la specialitatea „Limba și literatura bulgară”, de mai multe ori – președinte al Comisiei pentru examenele de licență, precum și conducător științific al tezelor de licență la Colegiul Pedagogic „Kiril și Metodiu”, azi – Universitatea de Stat „Grigore Țamblac” din Taraclia.

De o valoare aparte a fost Lilia Hanganu și ca om.

Trecând prin multe, pe parcursul vieții a avut și probleme, necazuri, dificultăți, dar, cu răbdare, înțelepciune, prin muncă, tărie, încredere în sine, le-a depășit.

Ceea ce-o remarcă era inteligența, cumsecădenia, înțelepciunea, modestia, onestitatea, corectitudinea, omenia.

Agreabilă, muncitoare, exigentă, conștiincioasă, responsabilă, dar și realistă, constructivă, optimistă, binevoitoare, impunea respect.

Era o fire aleasă. Citită, rafinată, spirituală.

Vorbea și scria frumos. Iar cei care au cunoscut-o mai bine spun că și cânta foarte frumos.

Poseda la perfecție arta comunicării.

Era un om de atitudine.

În afară de cunoașterea desăvârșită a limbii bulgare, știa bine limbile rusă și engleză.

Pentru toate acestea se bucura de multă simpatie.

Într-un cuvânt, colega noastră Lilia Hanganu a fost un om deosebit. Frumoasă la chip și la suflet, era „o bună prietenă”, „un cercetător zelos”, „o mamă minunată”, „o adevărată luptătoare” (Claudia Partole// *Literatura și arta*, 2 iunie 2005, p. 8), „o mare erudită” (Efimia Țopa// *Literatura și arta*, 23 aprilie 2009, p. 5), era o Doamnă cum sunt puține.

În plus, a fost și o individualitate puternică, un caracter.

Despre înălțimea, voința, curajul și demnitatea acestei femei ne vorbesc poziția, prestația ei după acea neagră zi de 13 martie 2000, când, cutremurată, și-a aflat groaznicul diagnostic, dar și lupta acerbă pentru viață după operația efectuată două săptămâni mai târziu, precum și pe tot parcursul tratamentului pe care l-a urmat.

Să știi că ți-au rămas de trăit zile numărate, că orice clipă îți poate fi ultima și, în ciuda cruzimii întâmplării și a pronosticului lipsit de orice speranță al medicilor, să sfidezi starea de fapt, să te mobilizezi totalmente și să-ți duci la bun sfârșit teza de doctorat, s-o susții în mod remarcabil, ba și să-i mai ajuți, să-i încurajezi și pe alții aflați la greu, este, în viziunea noastră, un caz aproape de necrezut, unic în felul său, ieșit din comun, o adevărată lecție de bărbăție și eroism, demnă, de rând cu altele, asemănătoare, să fie inclusă în vreo crestomație specială de modele de comportament ale unor oameni în situații-limită.

În afară de folcloristică, de la un timp o pasiona mult și studia astrologia.

Fiind în floarea forțelor de creație, avea de gând să facă încă foarte multe.

Și-a înfruntat suferințele cu tărie, inteligență și demnitate până în ultimele clipe de viață.

Deși destinul a fost cu ea atât de nedrept, prin tot ce a reușit să realizeze în scurta sa viață, regretata noastră cercetătoare Lilia Hanganu ne-a lăsat o amintire frumoasă și ca specialist, și ca om, prin aceasta meritând din plin să fie pomenită de bine ori de câte ori vom avea o asemenea ocazie.

Ion BURUIANĂ
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)